

11. ve 12. Kalkınma Planları Gereği
“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL
ARABULUCULUK BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ ETKİN SAHA
AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ: 2023- 2034”
ULUSLARARASI SERTİFİKA PROGRAMLARI

Millî Eğitim Bakanlığı, HEGEM Vakfı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile

**OKUL ve AİLE MERKEZLİ
YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK
VE ŞİDDET ÖNLEME DANIŞMANLIĞI**

Bu program;

Cumhurbaşkanlığı 2021/9 ve 2023/16 Genelgesi bağlamında geliştirilmiş;
Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile
Anadolu Üniversitesi koordinesinde Millî Eğitim Bakanlığının 2024/56 Sayılı,
Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi tanımlarına ve ilgili mevzuata
uygun olarak uygulamaya konulmuştur.

” Bireylerin doğuştan gelen hakları ve başkalarının haklarına zarar vermeme sorumlulukları vardır.”

MEB Yönetmelik Madde: 58.

“Öğrencilerde görülen olumsuz davranışların, olumlu hâle getirilmesinde yaptırım yerine çatışma çözme, arabuluculuk ve benzeri çözüm yöntemleri kullanmak.”

PROJE YÜRÜTME ÜST KURULU

Mehmet ERSOY (Vali)

HEGEM Mütevelli Heyeti Başkanı

Hüseyin AKSOY (Vali)

Proje İstişare Kurulu Başkanı

Erdoğan YILMAZ (Eskişehir Valisi)

Proje Yürütme Üst Kurulu Üyesi

Yıldız Konal SÜSLÜ (Milletvekili)

TBMM Temsilcisi, Yasama Danışmanı

Osman KAYMAK (Vali, Başmüfettiş)

Proje Resmi Kurumlar Genel Koordinatörü

Umut İlhan DURMUŞOĞLU (Bürokrat)

Proje Uluslararası Genel Koordinatörü

Ali YELDAN (İzmir Cumhuriyet Başsavcısı)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Fethi Fahri KAYA (MEB Teftiş Krl Bşk)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Suna ÜSTÜNER (İçişleri Bakanlığı)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Nuran KOYUNCU (Prof. Dr. DEKAN)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Yahya Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi

Hasan Hüseyin TAYLAN (Prof. Dr.)

İstişare Kurulu Başkan Yardımcısı

Nurten SARGIN (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Ömer KUL (Prof. Dr.)

Proje Koordinatörü

Oğuzhan ARSLAN (Başmüfettiş)

Proje Yürütme Üst Kurulu Üyesi

Mehmet Ali DİM (Medya Danışmanı)

Proje Yürütme/İstişare Kurulu Üyesi

Meltem TEMURER (Av. Arb)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Berrak BARAN (Avukat)

HEGEM Yönetim Kurulu

Besime SOLAK (Üye)

SA Merkezleri Temsilcisi

PROJE ÖZETİ

Bu proje, “İnsan Hakları Eylem Planı” ve “Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi” gereği, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile 2022-2023 yıllarında pilot iller ekseninde başlatılmış; koordinatör üniversiteler üzerinden, yaklaşık 12 bin kamu çalışanı “Sosyal Arabulucu” ve “Şiddet Önleme Danışmanı” olarak mezun edilmiştir.

Dicle Üniversitesi 2023-2024 Öğretim yılında “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini bütün akademik ve idari yöneticilerin katılımıyla başlatan ilk Üniversite olmuştur. Uygulama ile resmi şikayet dilekçe sayılarının azalması ve kişiler arası sorunların uzlaşma ile çözümü bağlamında %90 gibi çok yüksek bir başarı elde edilmiş; Dicle Üniversitesi bu Model uygulama ile, YÖK Akredite Kurulundan pozitif akredite puanı alan ilk Üniversite olmuştur.

“Şiddetin ekonomik ve toplumsal nedenleri üzerine yapılan genel incelemeler artık bırakılmalı, özellikle ‘şiddet dolu bireyin oluşum düzenekleri’ üzerinde yeni türden araştırmalar başlatılmalıdır. Başlatılacak yöntem, müdahale tarzlarında da köktenci değişikliklere gidilmesini gerektirir. Ve müdahaleler artık yukarıdan değil, aşağıdan başlamalıdır; yasa yoluyla değil, bireyin özellikle de çocuğun ya da gencin tanındığını duyumsadığı kişilerarası ilişkiler yoluyla işlemelidir. Okulu yeniden toplumsal yaşamın merkezine oturtmaya çalışmalıyız; çok uzun vadeli insani amaçlara da ancak öğretmenleri daha üst düzeyde sorumluluk almaya yönlendirerek ulaşabiliriz.”

Alain TOURAINE bu yaklaşımı ile bize, sosyal dokunun güçlendirilmesi, şiddetin önlenmesi için öncelikle müzakere ve sosyal arabuluculuk bilincinin güçlendirilmesi gerektiğini; bunun da mutlaka okullar yoluyla hayata geçirilmesinin önemli olduğunu işaret etmektedir.

Bu bilgi dosyasında ortaya konulduğu üzere, üst politika belgeleri hükümlerine uygun olarak, HEGEM Vakfı tarafından “İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk” temalı hizmet birliği ve materyal havuzu oluşturulmuş; Bakanlıklarla, 27 Devlet Üniversitesi ile, Valiliklerle, STK’larla ve diğer paydaş kurum kuruluşlarla ayrı ayrı olmak üzere 10’ar yıllık iş birliği sözleşmeleri imzalanmıştır.

Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile oluşturulan bu güçlü akademik yapı ile Türkiye’de ilk defa olmak üzere, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk”, “Aile Temelli İleri Arabuluculuk”, “Okul Merkezli Arabuluculuk”, “İş Hayatından Sosyal Arabuluculuk”, “Şiddet Önleme ve İnsan Hakları Danışmanlığı” programlarından toplumsal ihtiyaca uygun saha aktörleri yetiştirilmektedir.

Batı ülkelerinde şiddetin her türüyle mücadele ve sosyal arabuluculuk uygulama çalışmaları Devlet kurumları desteğiyle, ancak daha çok STK’lar, Yerel Yönetimler ve Akademiler iş birliği ile yürütülmektedir. Sosyal politikaların uygulama başarısı yerel dinamiklerin etkin bir şekilde harekete geçirilmesi ile mümkündür.

Özellikle “Okul Merkezli Arabuluculuk” modeli her tür ve kademedeki okullarda “yöneticileri, öğretmenleri, velileri ve öğrencileri kapsayacak şekilde” olmak üzere yaygınlaştırılmalıdır. Okullarda mutlaka yeterli sayıda “Yeminli Sosyal Arabulucu” ve “Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı” aktör olması sağlanmalıdır. İşin yapısal boyutuyla ilgili olarak da her okulda “Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk” ya da “İnsan Hakları ve Sosyal Arabuluculuk” adı altında komisyonlar kurulmalıdır.

**“ŞİDDET SEBEBİYLE OLUŞAN ZARARLARIN MALİYETİ,
ŞİDDETİ ÖNLEMENİN MALİYETİNDEN ÇOK DAHA YÜKSEKTİR.”**

GİRİŞ

İnsan Hakları Eylem Planında; “Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaşacaktır.” hükmü yer almaktadır. Toplumda anlaşmazlıkların müzakere ve arabuluculuk yöntemiyle çatışmaya, şiddete dönüşmeden çözümünün temelleri ancak eğitim kurumlarında atılabilir. Bu bağlamda **“Okul Merkezli Yeminli Sosyal Arabuluculuk”**, **ülkemiz sosyolojisine göre** öğretmenlerin, okul yöneticilerinin, okul aile birliği üyelerinin, okul sisteminde yer alan diğer görevlilerin ve velilerin uygulamanın bizatihi içinde olmalarıyla başarılı olabilir.

“Okul Merkezli Arabuluculuk” modelinin tüm okul kademelerinde uygulanabilir olduğunu, uygulandığında çok büyük kazanımlar sağladığını Batılı ülke uygulamalarında görmekteyiz. Sistemin oluşturulabilmesinin ilk şartı her biri yüz ders saatinin üzerinde, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” ve “Şiddet Önleme Danışmanlığı” sertifika programlarını tamamlamış aktörler edinilmesidir. Okul Rehberlik Kurulu elemanlarının tamamı, okul yöneticilerinin en az 2/1’i ve öğretmenler için 10/1 oranında katılım sağlanması ideal olmaktadır. Arabuluculuk insanlık tarihi kadar eski bir uygulamadır; daha çok akil insanların işidir. Bu bağlamda öncelikle “Baş Öğretmen” “Uzman Öğretmen” olan eğitimcilerin bu hizmet modeline katkısı önem taşımaktadır.

Yetişkinlerin kendi aralarında **“müzakere ve arabuluculuk”** kültürünü oluşturmadan, tek yanlı olarak öğrencilerden böyle bir yöntemi hayata geçirmeleri beklentisi doğru değildir. Bu durumu, ülkemizde 20 yıldır çeşitli okullarda proje bazlı projelerle denenmiş olan **“Akran Arabuluculuğu”** uygulamalarının devamlılığı olan sistematik özellikte bir sosyal politikaya dönüşmemesinden anlaşılmaktadır.

Okullardaki anlaşmazlıkların çatışmaya/şiddete dönüşmeden, idari veya adli soruşturmalara konu olmadan, dostane yollarla çözümünün aşağıdaki iki boyutta olması idealdir:

- Yetişkinlerle **“Yeminli Sosyal Arabuluculuk”**
- Öğrencilerle **“Yeminli Sosyal Arabuluculuk”**

Yetişkinler için **“Yeminli Sosyal Arabuluculuk”** sertifika programlarına bugüne kadar MEB eksenli on binden fazla kamu çalışanı (okul yöneticisi, öğretmen) gönüllü olarak başvurdu ve önemli sayıda yeminli sosyal arabulucu eğitimcimiz oldu.

Proje özetinde değinildiği üzere, HEGEM Vakfı-Adalet Bakanlığı ortaklığı ile başlatılan çalışma süreci, Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, 27 Devlet Üniversitesi, Valilikler, STK’lar ve diğer paydaş kurum/kuruluşlar iş birliği ile oldukça güçlü bir hizmet yapısına dönüşmüştür. Ayrıca, pilot çalışmalar döneminde edinilen tecrübelerle ve geliştirilen materyal havuzu bağlamında olmak üzere, **“İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi 2024-2034 Seferberliği”** kamu yararı adına, **“Kalkınma Planları”** ve **“İnsan Hakları Eylem Planı”** üst belgelerinde ifade bulan **“Güçlü Toplum, Mutlu Birey”** ilkesi adına ümit verici bir aşamaya ulaşmıştır.

YASAL DAYANAKLAR

ANAYASA

MADDE 41- Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

“Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2024/56 Sayılı “Şiddet Önleme Genelgesi.”

19. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI

MADDE: 4.1. Okullarda yaşanan güvenlik sorunlarının çözümü ve önlenmesi amacıyla her okul için kapsamlı bir okul güvenliği eylem planı hazırlanmalı ve bu kapsamda; okulun ve çevresinin risk analizinin yapılması, okul güvenliği açısından risk grubuna giren okullara yönelik süreç odaklı önlemler alınması.

MADDE: 4.2.19. Okul güvenliğine ilişkin ulusal ve yerel sorunları belirlemek ve analiz etmek amacıyla bu konuda bir veri tabanı oluşturulması, bu veri tabanından hareketle bölgelere hatta okullara göre risk haritaları çıkarılması

MADDE: 4.3. Okulda psikolojik güvenliği sağlamak amacıyla; ÇATIŞMA YÖNETİMİ VE ARABULUCULUK gibi konularda psiko-eğitim desteği sağlanması.

MADDE: 16. Risk altında ve dezavantajlı konumda olan çocukların tespiti yapılarak bu çocuklara yönelik eğitim çalışmaları artırılmalı; terör, göç, madde bağımlılığı, parçalanmış aileler, iletişim araçlarını kötüye kullananlar vb. risk faktörleri göz önünde bulundurularak önleyici rehberlik çalışmalarına ağırlık verilmeli, bu konuda yörenin özelliğine uygun olarak çok disiplinli ekip çalışmaları mülki amirlerin koordinesinde hayata geçirilmelidir.

20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI (ARALIK 2021)

MADDE 29. Çocukların eğitsel, sosyal iletişim süreçlerinde olumsuz etkiler ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasını sağlamak amacıyla oluşturulan “Güvenli Eğitim İletişimi” kavramının geliştirilmesi ve bu kapsamda olarak, eğitim programları oluşturularak eğitimler verilmesi sağlanmalıdır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 17’de;

“Ortaöğretim kurumlarında güvenli ortamın sağlanmasına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması, zararlı alışkanlıkların önlenmesi ve öğrencilerin şiddetten korunması amacıyla rehberlik hizmetleri kapsamında okul merkezli, temel önleme çalışmaları yürütülür. Bu konuda okul yönetimi, öğretmen, veli ile iş birliği yaparak gerekli önlemleri alır...”

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 158’de;

“Aile içinde ya da dışında şiddete maruz kalan, ilgisizlik nedeniyle veya zorlanarak kanunlara toplumun etik kurallarına aykırı olan yollara yönelme ihtimali bulunan öğrencilerle ilgili gerekli önlemleri almak; okulun ve öğrencilerin güvenliğine yönelik alınan ihbar, şikâyet, duyumla gerekli görülen hâllerde, önceden tedbir almak, olumsuz öğrenci davranışlarının fiile şiddet ve suça dönüşmesini engellemek...”

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 58;

“Öğrencilerde görülen olumsuz davranışların, olumlu hâle getirilmesinde yaptırım yerine çatışma çözme, arabuluculuk ve benzeri çözüm yöntemlerini kullanmak.”

İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI 9. Bölümünde;

“Kamu görevlilerinin İnsan Hakları Farkındalığının Artırılması ve bu yöndeki faaliyetlerin Adalet Bakanlığı sorumluluğunda özellikle mülki amirler ve kamu yöneticileri bağlamında sürekli yapılması” ifade edilmiştir.

ON İKİNCİ KALKINMA PLANI BAZI KONU MADDELERİ

MADDE: 723.1. “Aile içi şiddeti ortaya çıkaran temel unsurlar belirlenerek önleyici mekanizmaları artırmaya yönelik kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ile STK’ların iş birliğiyle bütüncül çalışmalar yürütülecektir.”

MADDE: 738.2. “Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ve ebeveynlerine ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecek, çocukların yaşam becerileri güçlendirilecektir.”

MADDE: 738.3. “Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma gücünü artırmaya yönelik çeşitli programlar düzenlenecektir.”

MADDE: 746.12. “Ülkemizin geliştirilebilecek alanlarında çalışmalar üretmek üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar, üniversite ve özel sektör ile gençleri bir araya getiren yönetim modelleri geliştirilecektir.”

MADDE: 918. “Yargının iş yükünün hafifletilmesinde ve uyuşmazlıkların daha kısa süre içinde çözülmesinde etken olacak önemli olan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilecektir.”

MADDE: 918. 4. “İhtiyari arabuluculuk uygulamalarının etkinliği artırılacaktır.”

MADDE: 918. 5. “Soruşturma ve kovuşturma öncesi eleme araçları ile alternatif çözüm yolları geliştirilecektir.”

CUMHURBAŞKANLIĞI 2023/16 SAYILI GENELGESİ BAZI HÜKÜMLERİ

MADDE: 4. “Şiddetle mücadelede aktifi rol alan kurumlar başta olmak üzere tüm kamu kurum kuruluşları tarafından kamu personelinin şiddetle mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesine devam edilecektir.”

MADDE: 5. “Şiddetle topyekûn mücadele etmeye yönelik toplumsal farkındalık ve duyarlılığı artırmak üzere eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarına devam edilecektir.”

2. SOSYAL ARABULUCULUK

Arabuluculuk, öncelikle kültürel bir olgudur ve de insanlık tarihi kadar çok eski bir uygulamadır. Ancak, modern anlamda arabuluculuk, 1950’li yıllarda ABD eyaletlerinde, 1980’li yıllarda Kanada ve 2000’li yıllarda Avrupa Birliği ülkelerinde öncelikle “SOSYAL ARABULUCULUK” hizmet modeli olarak sosyal hayatta yer almaya başladı.

Bu sosyal hizmet modeline ülkemizde fazlasıyla ihtiyaç vardır. Hedeflenen, hayatın doğal akışı içerisinde ve gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde üniversitelerde, örgün ya da yaygın eğitim kuruluşlarında, işyerlerinde, sosyal topluluklarda, ailede ve aile ekseninde olmak üzere, kişi-kişi, kişi-grup ve grup-grup arasında ortaya çıkacak anlaşmazlıkların, o yerlerin özgün yapısı ya da ilgili kurum/kuruluşun mevzuatı bağlamında sosyal arabuluculardan ya da aile arabulucularından yararlanarak çözüm modelleri geliştirmektir. Bu bağlamda ortaya konacak modelin, kurumların kendi iç mevzuatına ve ihtiyaçlarına göre şekil alması esas olacak; giderek Bakanlıklar konu bağlamında kendi mevzuatlarını geliştireceklerdir.

Uyuşmazlıkların dava konusu olmadan dostane yollarla hallini Batı dünyası, "Alternatif Uyuşmazlık Çözümü" olarak adlandırmakta, özellikle de son 30 yıldır Kanada ve Avrupa Birliği Ülkeleri bu bağlamdaki uygulamaları tüm kurumlarında yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Avrupa Birliği ilgili komisyon ve komitelerinde alınan kararlarda, kişiler arası uyuşmazlıkların üçüncü bir kişinin dostane müdahalesiyle çözülmesini öngören çabaların kişiler için "en elverişli sonuçları doğuracağı" vurgusu yapılmaktadır. Özellikle tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildikleri “özel haklar alanındaki uyuşmazlıkların” müzakere ile veyahut da bir arabulucu hakemliğinde ele alınarak çözümü en faydalı yoldur.

Dostane uyuşmazlık çözüm yolları, kamusal bir merci (bir mahkeme) olmaksızın, anlaşmazlık yaşayan kişilerin gönüllü olarak hakemliğini/arabuluculuğunu kabul ettikleri tarafsız/yetkili kişi ya da kişilerce uzlaştırılmasından ibarettir.

"Adaletin Etkinliği Hakkında Uzmanlar Komitesi" tarafından kabul edilen raporda "arabuluculuk" terimi, bir uyuşmazlığın dostane yollarla çözümü için çalışan üçüncü kişinin, her türlü (uzlaştırma da dahil olmak üzere) ve uyuşmazlığın her aşamasındaki (yargı sürecinin içinde veya dışında) faaliyetini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Böylece arabuluculuk, tarafları bağlayıcı bir karar verilmesiyle sonuçlanan resmî nitelikli dava yolu, tahkim ve her türlü dostane anlaşma biçiminden ayrılmaktadır. Bu "işlevsel" tanımla, üye ülkelerin iç hukuklarında bulunan terminolojik farklılıklar giderilmiştir."

"Arabuluculuk hizmetinin (ücretli veya ücretsiz olarak) toplumca tedarik edilmesi hâlinde, taraflar arabuluculuk için herhangi bir masraf yapmayacaklardır. Uyuşmazlığın niteliğine bağlı olarak, arabulucular genel bir yeterliliğe sahip olabilecekleri gibi, mevcut uyuşmazlık hakkında özel bir uzmanlığa sahip kişiler de olabilirler."

"Arabuluculuk sadece, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne taşınmadan önce başvurulmuş bir usul değildir. Arabuluculuk süreci sonunda bir uzlaşmaya, tarafsız bir üçüncü kişinin katılımı olsun veya olmasın, tarafların doğrudan katılımı ile müzakere vasıtasıyla da ulaşılabilir. Müzakere en temel uyuşmazlık çözüm yolu olup, tarafların uyuşmazlık çözüm süreci/şekli üzerinde tam bir kontrole sahipliğini sağlar."

Fransa, Kent Sorunları Bakanı Bartolone'nin Sosyal Arabuluculuk Sempozyumu (Paris 2000) açılış konuşması:

"Günümüzde Fransa'daki sosyal arabulucuların sayısı bilinmeyecek kadar fazladır. Sosyal arabuluculuk günlük hayattaki somut problemlere cevaben doğmuştur. Bu problemler ülkeden ülkeye değişse de çoğu Avrupa ülkesi için benzer anlaşmazlıklar sorun olarak yaşanmaktadır. Bazı sorunlar şehir hayatı ile ve özellikle de işsizlik, ekonomik sorunlarla boğuşan kesimler arasındaki gerilimlerin yüksek olduğu yoksul ve yoksun bölgelerle ilgilidir. Fransa ve Belçika'da yerel güvenlik sözleşmeleri ile "sosyal arabuluculuk" toplumsal gerilimlerin azaltılması ve şiddetin önlenmesi için alınan önemli çözüm önlemlerinden biridir. Gündelik yaşamı sorunları için sosyal arabuluculuk birçok alanda gerekmektedir; kamusal alanlarda, üniversitelerde, okullarda, sosyal hizmet sağlayan alanlarda, hastanelerde... Vb. Bu toplantıyla, Avrupa ülkelerinin sosyal arabuluculuk uygulamaları ve deneyimlerinin paylaşılması ve sosyal arabuluculuk uygulamalarının şiddeti önleme amaçlı kullanımına dair geniş bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir."

"KAMU GÖREVLİLERİNDEN ADALET, dostlarımızdan sadakat ve parasını ödediğimiz kimselerden mal veya hizmet temini bekleriz. Bu beklentiler karşılanmadığında sadece üzülmekle kalmayız, AYNI ZAMANDA KENDİMİZİ İHANETE UĞRAMIŞ HİSSEDERİZ."
(Judith N. SHKLAR)

PROJE BİLİM/EĞİTİM KURULU

Helena NEVES ALMEIDA (Prof. Dr.)

Proje Uluslararası Danışmanı

Hikmet Yıldırım CELKAN (Prof. Dr.)

Akademik Sektörler Danışmanı

Hüseyin KARAMAN (Prof. Dr.)

Proje Ulusal Danışmanı

Gökhan GÜNEYSU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Nuran KOYUNCU (Prof. Dr.)

Proje Bilim Kurulu Üyesi

Ali ÇAĞLAR (Prof. Dr.)

Proje Bilim Kurulu Üyesi

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Nurten SARGIN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Vahap ÖZPOLAT (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Milay KÖKTÜRK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Zahir KIZMAZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selami SÖNMEZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Binnur YEŞİLYAPRAK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Yahya Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Bayramali NAZİROĞLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Hasan Hüseyin TAYLAN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Haci Yusuf ACUNER (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Burcu GEZER ŞEN (Doç. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

İbrahim GÖKDAŞ (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sebile BAŞAK DİŞ (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Ömer BİLEN (Doç. Dr.)

Bilim Kurulu Üyesi

SERTİFİKA PROGRAMLARI DERSLER / ESERLER

1	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (Âdem SOLAK)
2	AİLE ARABULUCULUĞU VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ (Hasan H. TAYLAN-Doç. Dr.)
3	AİLE ARABULUCULUĞU FELSEFİ VE SOSYOLOJİK TEMELLERİ (Fatih ARSLAN-Doç. Dr.)
4	İNSAN VE HAKLARI (Gökhan GÜNEYSU-Prof. Dr.)
5	ŞİDDET VE ÖNLEME YÖNTEMLERİ (Zahir KIZMAZ-Prof. Dr.)
6	AİLEDE UYUŞMAZLIK VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ ANALİZİ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
7	AİLE TEMELLİ İLERİ ARABULUCULUK (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
8	İNSAN HAKLARI EKSENİNDE AHLAKİ VE DİNİ DEĞERLER (H. Yusuf ACUNER-Doç. Dr.)
9	GENÇLİK VE ŞİDDET (Komisyon)
10	AVRUPA'DA SOSYAL ARABULUCULUK (Komisyon: Editör-Helena Neves ALMEIDA))
11	KURAMDAN UYGULAMAYA SOSYAL ARABULUCULUK (Komisyon)
12	ARABULUCULUĞUN FELSEFİ VE KÜLTÜREL TEMELLERİ (Vahap ÖZPOLAT-Prof. Dr.)
13	ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
14	ARABULUCULUK SÜRECİ (Komisyon)
15	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
16	KENTSEL DÖNÜŞÜMDE UZLAŞI YÖNTEMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
17	KENTSEL VE BÖLGESEL PROJE YÖNETİMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
18	KURUMSAL VE KENTSEL KRİZ YÖNETİMİ (Mustafa TAMER-Doç. Dr.-Vali)
19	KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK YÖNETİMİNE GİRİŞ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
20	KENTSEL SÜREÇLER VE HALK KATILIMI (Ebru KAMACI KARAHAN-Doç. Dr.)
21	ÇOK DİSİPLİNLİ SOSYAL RİSK ÜST ARAŞTIRMALARI (Komisyon)
22	TÜRKİYE'NİN ÇOCUK ODAKLI SOSYAL RİSK HARİTASI (Komisyon)
23	AİLE ARABULUCULUĞU (Lisa PARKINSON-Prof. Dr.)
24	AİLE ARABULUCULUĞUNDA ETİK İLKELER (Sevda MUTLU-Prof. Dr.)
25	ŞİDDET KÜTÜPHANESİ (Âdem SOLAK)
26	ŞİDDET KÜLTÜRÜ VE SOSYAL RİSKLER (Komisyon)
27	TÜRKİYE'DE ŞİDDETİ ANLAMA VE ÖNLEME SORUNLARI (Âdem SOLAK & Besime SOLAK)

İHTİYAÇ DUYULAN SERTİFİKA PROGRAM TÜRÜNE GÖRE EĞİTİM SETİ OLUŞTURULUR.

**HEGEM VAKFI KOORDİNELİ (2018 YILINDAN BU YANA)
İŞ BİRLİĞİ VE FAALİYET BELGELİ “SOSYAL PROJELER HİZMET BİRLİĞİ”**

	KURUMLAR/KURULUŞLAR	BELGE SÜRESİ	BELGE TARİHİ
01	ADALET BAKANLIĞI	Süresiz	Ocak 2021
02	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	Süresiz	Eylül 2023
03	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	Süresiz	Ekim 2019
04	ESKİŞEHİR VALİLİĞİ	10 yıl +	Ocak 2024
05	ANTALYA VALİLİĞİ	5 yıl +	Ekim 2024
06	ORDU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
07	BOLU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
08	KONYA VALİLİĞİ	5yıl +	Aralık 2025
09	MERZİFON KAYMAKAMLIĞI	10 yıl +	Ağustos 2024
10	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2018 & Ocak 2021
11	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2021
12	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
13	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
14	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
15	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
16	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Haziran 2021
17	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ocak 2021
18	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2021
19	SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ağustos 2021
20	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
21	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
22	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
23	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
24	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
25	TEKİRDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
26	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
27	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
28	HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
29	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
30	İĞDIR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
31	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
32	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
33	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
34	AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
35	ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2022
36	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2022
37	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	5+5yıl+	Temmuz 2023
38	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
39	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
40	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	5 yıl +	Aralık 2025
41	KIBRIS DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
42	KIBRIS LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
43	TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ VE VAKFI	5 yıl +	Kasım 2024
44	MEB MÜFETTİŞLERİ VE MÖ Y DERNEĞİ	10 yıl +	Ekim 2024
45	Sosyolojik Araştırmalar Derneği	Süresiz	Nisan 2020
46	Ahlaki Değerler Eğitimi Derneği	Süresiz	Nisan 2020
47	BADER-Bağımsız Arabulucular Derneği	10 yıl +	Kasım 2021
48	DOSTEL Arabuluculuk Merkezi	10 yıl +	Kasım 2021
49	KGK-Küresel Gazeteciler Konseyi	10 yıl +	Ocak 2022
50	SOSYODER-Sosyologlar Derneği	10 yıl +	Mart 2022
51	AÇÖV-Anadolu Üniversitesi OM Vakfı	10 yıl +	Mart 2022
52	MALİ MÜŞAVİRLER VAKFI	10 yıl +	Mayıs 2022
53	İSTANBUL BAROSU (2)	10 yıl +	Haziran 2022
54	MUSTAFA TAMER SA VAKFI	10 yıl +	Eylül 2022
55	MOBBİNG İLE MÜCADELE DERNEĞİ	10 yıl +	Kasım 2022

Şiddetle mücadelede yeni dönem: “Sosyal Arabuluculuk” sahaya iniyor.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz başkanlığında Ankara’da yapılan toplantıda, şiddet ve suçla mücadele kapsamında sosyal arabuluculuk temelli yeni yol haritası belirlendi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz başkanlığında Ankara’da gerçekleştirilen kritik toplantıda, şiddet ve suçla mücadelede uygulanacak yeni model ele alındı. İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında yürütülen çalışmalar doğrultusunda, “**yeminli sosyal arabuluculuk**” hizmetlerinin kamu alanlarında yaygınlaştırılması hedefi öne çıktı.

Pilot dönem tamamlandı

Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 devlet üniversitesi iş birliğiyle yürütülen **“İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Etkin Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi 2023-2034”** kapsamında düzenlenen sertifika program pilot çalışmalarının 2025 yılı sonu itibarıyla tamamlandığı açıklandı.

Küllüye’de kritik toplantı

Ankara’da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde yapılan toplantıda, bakanlıkların sosyal arabuluculuk hizmetlerinden nasıl yararlanacağı masaya yatırıldı. Toplantıya; HEGEM Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet ERSOY, HEGEM Vakfı Kurucusu ve Genel Başkanı Âdem SOLAK, TBMM Akran Zorbalığı Komisyonu Başkanı Yıldız KONAL SÜSLÜ, İçişleri Bakanlığı Muhtarlardan Sorumlu Daire Başkanı Suna ÜSTÜNER, Prof. Dr. Mustafa Keskin, Bağımsız Arabulucular Derneği Kurucusu Av. Arb. Dursun YASSIKAYA ve DOSTEL Başkanı Av. Arb. Meltem TEMURER katıldı.

“OKUL MERKEZLİ SOSYAL ARABULUCULUK MODELİ” ÖNE ÇIKTI

Toplantıda, TBMM Akran Zorbalığı Komisyonu raporunda yer alan öneriler doğrultusunda **“Okul Merkezli Arabuluculuk”** modelinin tüm eğitim-öğretim alanlarında acilen hayata geçirilmesi gerektiği vurgulandı. Ayrıca aile eksenli yeminli sosyal arabuluculuk, iş hayatında sosyal arabuluculuk ve kampüs arabuluculuğu modellerinin yaygınlaştırılması konuları ele alındı.

11 BİN SAHA AKTÖRÜ YETİŞTİRİLDİ

Projenin hazırlık sürecinde geliştirilen 120 saatlik sertifikalı eğitim programları kapsamında, yetkilendirilmiş üniversiteler aracılığıyla 11 bin saha aktörü eğitim aldı. Bu süreçte 855 uzman, Sosyal Arabuluculuk Sicil Sistemi'ne kayıt yaptırarak yasal temsilcilik hakkı kazandı. Türkiye genelinde 44 Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi kuruldu.

81 İL VE BÜYÜK İLÇELER HEDEFTE

Sosyal arabuluculuk sicil sistemi ve uygulama yapılarının Vakıflar Kanunu çerçevesinde oluşturulduğu belirtilirken, 2026 yılı içinde 81 il ile nüfusu 100 bini aşan tüm ilçelerde Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezlerinin kurulmasına karar verildi.

GÖNÜLLÜLÜK ESASLI BAŞLADI

Projede görev alan yeminli sosyal arabulucular ve insan hakları danışmanlarının büyük bölümünün kamusal alanda çalışma deneyimi bulunan kişilerden oluştuğu ifade edildi. Koordinatör Üniversiteler üzerinden yürütülen sertifika programlarına katılımın gönüllülük esasına dayandığı, en yüksek katılımın ise Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve üniversite çalışanlarından sağlandığı kaydedildi.

SOSYAL HAYATIN HER ALANINDA UYGULANACAK

Proje kapsamında HEGEM Vakfı'nın bugüne kadar üniversiteler, valilikler, başsavcılıklar ve sivil toplum kuruluşlarıyla uzun vadeli iş birliği protokolleri imzaladığı belirtildi. Kurulacak Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezlerinin; aile, işyeri, resmi/özel kurumlar, mahalle ve site gibi alanlarda yaşanan sorunların idari veya adli sürece taşınmadan dostane yollarla çözümüne katkı sunması hedefleniyor.

Sunulacak yeminli sosyal arabuluculuk hizmetlerinden özel sektör ve bireylerin yararlanmasına yönelik usul ve esasların hazır olduğu, kamu kurumlarının ise ilgili bakanlıkların belirleyeceği çerçevede bu hizmetlerden faydalanacağı bildirildi.

(Yeminli Sosyal Arabuluculuk Kampüs Modeli olarak 2024-25 Öğretim Yılında Dicle Üniversitesi'nde hayata geçirildi. Üniversite Senatosu Kararı ile kurulan "Yeminli Sosyal Arabuluculuk Koordinatörlüğü" koordinesinde anlaşmazlıklar soruşturma öncesi sosyal arabuluculuk yöntemiyle ele alındı. Bir yıllık uygulama sonucunda tüm Dicle Üniversitesi birimlerinde idari soruşturmalarda önceki yıllara göre yaklaşık yüzde 90 azalma olduğu görüldü. Kampüs Arabuluculuk Model uygulama süreci, YÖK Akreditasyon Komisyonu tarafından değerlendirmelere esas alındı ve Dicle Üniversitesi Türkiye'de Yeminli Sosyal Arabuluculuk Modeli uygulayan ve pozitif puan alan ilk üniversite olarak YÖK Sistemi kayıtlarına geçmiş oldu.)

HEGEM:

- **DÜNYADA, “ŞİDDET” üzerine en çok (117) bilimsel araştırması ve yayını olan STK**
- **... Harward, Stanford, Yale ... vd. dahil olmak üzere, Dünya Üniversiteleri kütüphane kataloglarında çok sayıda kitapları yer alan ÖZGÜN BİR STK**
- **DÜNYADA, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini ülkesinde en güçlü başlatan ve en hızlı yaygınlaştıran STK**
- **DÜNYADA, “Şiddetle Mücadele” ve “Sosyal Arabuluculuk” alanında çok sayıda üniversite ile (33) protokol imzalayarak güçlü hizmet birliği ve materyal havuzunu oluşturan TEK STK**
- **TÜRKİYE’DE, “ULUSLARARASI ŞİDDET KONGRESİ’ (2006’da) yapan İLK KURULUŞ**
- **TÜRKİYE’DE, illerin çok sektörlü ve çok disiplinli üst analiz özellikli “SOSYAL RİSK” araştırmalarını yapan, kitaplaştıran, yayımlayan ilk ve TEK STK**
- **TÜRKİYE’DE, “mobil psiko-sosyal destek aracı ve ekibi” ile yerinde, yani ihtiyaç mahallinde Aile Eksenli Arabuluculuk hizmet modelini uygulayan İLK STK**

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI GENEL BAŞKANLIĞI

“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL ARABULUCULUK BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ SAHA AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ 2023-2034”

“YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK MERKEZLERİ” TEŞKİLAT YAPISI VE ÇALIŞMA ESASLARI HAKKINDA YÖNERGE

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – Bu yönerge, HEGEM Vakfı Şubesi statüsünde olmak üzere, illerde/ilçelerde kurulan “YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK MERKEZLERİ” ile ilgili usul ve esasları ortaya koymak amacıyla düzenlenmiştir.

Kapsam

Madde 2 – Yönerge; Yeminli Sosyal Arabulucu aktörlerin yetiştirilme ve sicil işlemlerine ait hükümleri, Merkez yapısı ve işleyişi ile ilgili düzenlemeleri kapsar.

Dayanak

Madde 3 – Yönerge; Cumhurbaşkanlığı 11. ve 12. Kalkınma Planları, İnsan Hakları Eylem Planları, HEGEM Vakfı Senedi, Adalet Bakanlığı'nın, ilgili Bakanlıklara ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına gönderdiği E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı esas alınarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4 – (1) Bu Yönergede geçen;
b) Vakıf: Şiddetle Mücadele Vakfını,
c) Şube: Vakıf Resmi Şubesini,
d) Merkez: Sosyal Arabuluculuk Merkez'ini,
e) Genel Başkan: Vakıf Genel Başkanını,
f) Müdür: Merkez Müdürünü,
g) Kurul: Merkez hizmet birimini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Şubenin/Merkezin, Amaçları ve Faaliyetleri

Şubenin/Merkezin Amaçları

MADDE 5 – (1) Şubenin/Merkezin amaçları şunlardır:

- a) “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Etkin Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği 2023-2034” Projesi faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşmesini sağlamak.**
- b) Şiddetin daha ortaya çıkmadan, aile, okul, işyeri ve diğer sosyal ortamlarda önlenmesine yönelik etkin hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak.**
- c) Toplumsal gruplar, kuruluşlar, kişiler arasında yaşanan anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü için çalışmalar yapmak; toplumda daha yüksek güven kültürünün oluşabilmesi için, “Yeminli Sosyal Arabulucu”, “Yeminli Şiddetle Önleme Danışmanı”, “Yeminli İnsan Hakları Danışmanı” yetiştirmek üzere, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ulusal ve uluslararası düzeyde sertifika programları düzenlemek; akredite hizmet yapı /tasnif yapıları oluşturmak.**
- d) Giderek artan sosyal riskleri, aile içi ve akrabalar arası şiddeti, ayrımcılığı önleyici yönde kuramsal ve uygulamalı araştırmalar yapmak; insan haklarının güçlendirilmesi ve şiddetin daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal ortamlarda önlenmesi için sosyal projeler geliştirmek.**
- e) Farklı inanç, farklı etnisite, farklı düşünce ve farklı kültür grupları arasındaki ilişkilerde insani değerlerin esas alınması ve sosyal ilişkilerin daha demokratik zemine oturması yönünde sosyo-kültürel, eğitsel ve bilimsel çalışmalar yapmak; birlikte uyum içinde yaşama kültürünün inşası ve yüksek güven kültürünün kazanımı açısından bütünleştirici faaliyetlerde bulunmak.**

Faaliyetler ve İlkeler

MADDE 6 – (1) Şubenin/Merkezin faaliyetleri şunlardır:

- a) İnsan hakları, her türlü şiddetle sivil mücadele, sosyal arabuluculuk konuları başta olmak üzere, Vakfın kuruluş amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak.**
- b) İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk bilincini güçlendirmek.**
- c) Sosyal dokuyu güçlendirme yolu olarak arabuluculuğun yaygınlaşmasını sağlamak.**
- d) Türkiye’de arabuluculuğun Batı ülkeleri standartlarında gelişimini sağlamak.**
- e) “Aile Temelli Arabuluculuk” modelinin Türkiye’de kurulmasını ve gelişimini sağlamak.**
- f) “Kampüs Arabuluculuğu Modeli” geliştirmek ve yaygınlaşmasını sağlamak.**
- g) “Okul Merkezli Arabuluculuk” modeli geliştirmek ve yaygınlaştırmak.**
- h) “İş Hayatında Sosyal Arabuluculuk” modeli geliştirmek ve yaygınlaşmasını sağlamak.**
- i) “Yerel Yönetim Eksenli Sosyal Arabuluculuk” modeli geliştirmek ve uygulamak.**
- j) Sertifika programlarını ve sertifika uygulama/seminer yönergelerini hazırlamak.**
- k) “Yeminli Sosyal Arabuluculuk”, “Yeminli Şiddet Önleme Formatörlüğü” ve “Yeminli İnsan Hakları Danışmanlığı” eksenli akredite/tasnif sistemleri oluşturmak.**
- l) İnsan Hakları, Şiddet Önleme, Yeminli Sosyal Arabuluculuk hizmet alanlarında çalışanların gelişmelerinin ve haklarının güçlenmesini destekleyici çalışmalar yapmak; bu yönde paydaş kurum, kuruluşlarla iş birliği içinde ihtiyaç duyulacak yeni hizmet/görev yapıları oluşturmak.**

İLKELER

MADDE 7 – (1) Şubenin/Merkezin faaliyet ilkeleri şunlardır:

- a) Temel hak ve özgürlüklere saygı
- a) Etik değerlere bağlılık
- b) Bilimsel özerklik
- c) Çözüm odaklılık
- d) İnsanilik
- e) Verimlilik
- f) Objektiflik
- g) Güvenilirlik
- h) Evrensellik
- i) Hukukilik
- j) Yenilikçilik

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Teşkilata İlişkin Esaslar

Kuruluş

MADDE 8 – (1) Vakıf Genel Kurulu kararı ile ülke düzeyinde ve yurt dışında, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” hizmetlerini yürütmek üzere “**Vakıf Şubeleri**” kurulur. Vakıf şubesini temsilen yapılandırılacak “**Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi**”, Şube Üyesi kişilerden ya da Şube üyesi olmayan “Vakıf Yasal Temsilcisi” kişilerden oluşur.

(2) “Şube/Merkez Yönetim Kurulu”, en az 3 ve en fazla 7 kişiden oluşur. Merkez hizmetleri eksensli olarak oluşturulacak birimlerinde (kurul, komisyon vb.) üye sınırlaması yoktur.

Şube/Merkez Yönetim Kurulu

MADDE 9 – (1) **Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi Yönetim Kurulu**; Şube/Merkez Başkanı, Şube/Merkez Başkan vekili/vekilleri katılımıyla oluşur.

(2) “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi yönetiminde ya da birimlerinde görevlendirmeler Vakıf Şube Yönetim Kurulu teklifi ve Vakıf Yönetim Kurulu kararı ile olur. Görevlendirme süreleri, Vakıf yönetim kurulu takdirine göre belirlenir.

(3) Şube/Merkez yönetimini oluşturanlar, STK hukuku üzerinden gönüllü, yarı zamanlı ya da tam zamanlı çalışma biçiminde konumlu olabilirler.

(4) Şube/Merkez Yönetim Kurulu ihtiyaç duyulduğu zamanlarda toplanır. Yönetim kuruluna “Şube Başkanı” başkanlık eder. Vakıf Yönetim Kurulu kararı ile yapılacak bölge ya da Türkiye geneli toplantılara, Şube/Merkez başkanı ya da yerine görevlendirilecek başkan vekili katılır.

Şube/Merkez Başkanı; Atanması ve Görevleri

MADDE 10 – (1) Şube/Merkez Başkanı, Vakıf Yönetim Kurulu tarafından atanır.

(2) Şube/Merkez Başkanı, Vakıf Yönetim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan iş bölümüne göre verilen görevleri yerine getirir; görevli olduğu projelerde ve Şube/Merkez birimlerinde yapılan iş ve işlemlerin usulüne uygun şekilde yürütülmesiyle ilgili koordinasyonu sağlar. Şube/Merkez Başkanlığı herhangi bir nedenle boşalırsa, Vakıf Yönetim Kurulu kararı ile yeni görevlendirme yapılır. Süresi biten Başkan, tekrar görevlendirilebilir.

MADDE 11 – Şube/Merkez Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri Şunlardır:

- a) Şubeyi/Merkezi, Vakıf Senedi ve “dayanak” mevzuatına göre yönetmek, temsil etmek.
- b) Şubenin/Merkezin, verimli çalışmasını sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak.
- c) Şubenin/Merkezin amaç ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olan koordinasyonu sağlamak, planlamaları yapmak; sertifika katılım belgelerini onaylamak.
- d) Vakıf ve Şube/Merkez üyelerinin gelişimi, güçlenmesi, daha etkin çalışma imkân/fırsatlarına ulaşması ve haklarının aranması için çalışmalar yapmak.
- e) Vakfın amaçlarına uygun, akademik faaliyet plan ve programlarının hazırlanmasını ve Vakıf Yönetim Kurulu tarafından onaylanmasını sağlamak.
- f) “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Akreditasyon Sistemi” kurulması için çalışmalar yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şube/Merkez Kurulları Oluşturulması

MADDE 12 – (1) Şube/Merkez Yönetim Kurulu kararı ile hizmetlerin etkinliğinin artırılması amacıyla kurullar oluşturulabilir. Oluşturulacak kurullarda üye sınırlaması yoktur.

(2) Zamanla ihtiyaca göre oluşturulabilecek kurullar şunlardır;

- a) “Aile Temelli Müzakere ve Arabuluculuk Kurulu”
- b) “Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk Kurulu”
- c) “Kentsel-Yerel Sosyal Arabuluculuk Kurulu”
- d) “İş Hayatında Sosyal Arabuluculuk Kurulu”
- e) İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Kurulu”
- f) Yerel Demokrasi ve Akreditasyon Kurulu”
- g) “**DANIŞ 11**” Çevrimiçi Sosyal Arabuluculuk Kurulu” vb. başka birimler de kurulabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sertifika Programlarının Faaliyet Usul ve Esasları

MADDE 13 – Proje sertifika programları “Dayanak” belge tanımlarına göre;

- a) Sertifika programları saha resmi yazıları; Adalet Bakanlığı, diğer ilgili Bakanlıklar, Valilikler, Rektörlükler ve Vakıf Yönetimi tarafından yazılır.
- b) **HEGEM Vakfı**; yürütme ve koordinasyon işleri, öğretim elemanı (akademisyen) temini, sertifika programlarının tasarımı/üretimi ve kurullarca onay işlerini yürütür.
- c) Sertifika Programları eğitim sürecinin yetki ve sorumluluğu koordinatör üniversitelere ait olacak, **Üniversite**, sertifika programlarının ilanı/resmi yazı, kayıtlar, katılımcılara ders ve materyallerin sunumu, sınavlar ve başarı belgelerini düzenlenip katılımcılarla ve Proje Yönetim Kurulu ile paylaşılması işlemlerinden sorumlu olacak,
- d) “**Arabuluculuk**” (bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi) bizde de ayrı bir meslek değildir; geliştirilmiş özel bir beceri, tercihe dayalı ek bir iştir. “Sosyal Arabuluculuk” da böyledir.
- e) Sertifika programları organizasyonlarına Üniversiteler üzerinden katılarak başarılı olanlar isterlerse sicil sistemine başvurabilir; sicil kaydı alanlar (Hukuk Uyuşmazlıkları hariç) sosyal hayat alanlarında oluşturulacak değişik “**Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları**” içinde faaliyette bulunabilirler.

Sertifika Program Türleri ve Kredi/Ders Süreleri

MADDE 14 – Programda yer alan sertifika programları ve süreleri şöyledir;

- a) Yeminli Sosyal Arabuluculuk Temel Eğitimi (120 ders saati)
- b) İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı (120 ders saati)
- c) Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk Eğitimi (120 ders saati)
- d) İş Hayatında Sosyal Arabuluculuk Eğitimi (120 ders saati)
- e) İLERİ Yeminli Aile Eksenli Arabuluculuk Eğitimi (250 ders saati)
- f) İLERİ Yeminli Sosyal Arabuluculuk Eğitimi (250 ders saati)
- g) Kurum İçi Sosyal Arabuluculuk Eğitimi (SÜRE; kurumların talebine göre belirlenir.)

Sosyal Arabuluculuk Mezuniyet, Sicil ve Yetki Süreci

MADDE 15 – Katılımcılar için “Yetkili Sosyal Arabulucu” olma esasları:

- a) “Yetkilendirilmiş Koordinatör Üniversite” biriminde açılan “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” sertifika programına katılmak ve yapılacak sınavları başarı ile bitirmek.
- b) “Sosyal Arabuluculuk Sicil Kaydı” (Proje Kurulu üyeliği/Yetkili temsilcilik) ile ilgili formları doldurarak yazılı başvuruda bulunmak.
- c) “Proje Kurulu” üyelik giriş ücreti **bir kereye mahsus alınmak üzere** (2026 yılı için) 3.300 TL’dir. 2026 yılı sonrasında başvuranlardan alınacak “üyelik giriş ücreti” yeniden belirlenir.
- d) “Yetkili/Yeminli Sosyal Arabulucu” olarak **sicil sisteminde** yer alabilmek için, bu maddenin ilk üç bendindeki şartların yerine getirilmesi zorunludur.

MADDE 16 – Yetki Belgelerinin Düzenlenmesi:

- a) “Yeminli Sosyal Arabulucu”, “Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı” yetki belgesi almaya hak kazananlar Proje Kurulu tarafından belirlenir.
- b) “Yeminli Sosyal Arabulucu” olmayı hak edenler, sicil defterine işlenir,
- c) “Yeminli Sosyal Arabulucu” olmayı hak edenlere, yasal yetki belgeleri **üç imzalı** olarak düzenlenir ve PDF olarak E-Mail adreslerine gönderilir.
- d) Proje Kurulu üyesi ve temsilci olarak sicil sisteminde yer almayı hak edenlerin listeleri Vakıflar Bölge Müdürlüklerine bildirilir.

ALTINCI BÖLÜM

Yerelde Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları ve Süreci

MADDE 17 – Yeminli Sosyal Arabuluculuk Modeli, Üst Politika Belgeleri (Kalkınma Planları, İnsan Hakları Eylem Planı) ve sosyolojik ihtiyaçlar gereği hayata geçirilmesi gereken bir sosyal politika uygulamasıdır. “On İkinci Kalkınma Planı 918.5 Maddesi” tanım gereği, Bakanlıklar ve bağlı kuruluşları “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” hizmetlerinden, kendi ihtiyaç ve mevzuatlarına göre yararlanacaklardır.

MADDE 18 – “Vakıf Şubesi” statüsünde kurulan “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezleri” hizmetleri, ihtiyaç sahibi kişi ya da kurum/kuruluşların (aile, mahalle, site, işyeri, özel okul, özel hastane vd. eksenli) başvurularına bağlı olmak üzere, Vakıflar mevzuatına göre yürütülecektir. Hizmet ücretlendirme ve uzman görevlendirme yetkisi Şube/Merkez yönetimine aittir.

MADDE 19 – Yetkili Şubeler/Merkezler, yerelin ve günün serbest piyasa koşullarına göre hizmet usullerini, iş ve işlem maliyetlerini belirlemede yetkili olacaklardır. Genel prensip olarak şube faaliyetleri bağlamındaki gelirlerin %60’ı hizmet veren “Sosyal Arabulucu” veya “Danışman” aktörlerin; %25’i Şubenin ve %15’i Genel Merkezin olacaktır.

MADDE 20 – Proje faaliyetleri kapsamında 2026 yılında Uluslararası Çevrimiçi “DANIŞ 11” sistemi hizmete girecek; bu çevrimiçi sistem üzerinden uzman aktörlerle “Müzakere, Sosyal Arabuluculuk ve Danışma” hizmetleri verilecektir. “DANIŞ-11” Modeli faaliyetlerine ait usul ve esaslar ayrı bir yönerge ile düzenlenecektir.

MADDE 21 – Vakıf Şubesi statüsünde “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi” kurma yetkisi, illerde veya büyük ilçelerde talep ve uygun olmalarına göre “Denetimli Serbestlik Müdürlüğü”, “Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü”, “Yerel Yönetimler”, “Arabuluculuk Merkezleri”, “Aile Danışma Merkezi”, “Okul Müdürlüğü”, STK’lar, benzeri resmi veya özel yapılar üzerinden verilebilecektir. Şube/Merkez kurma yetkisi herhangi kuruma bağlı olmaksızın “Sosyal Arabuluculuk Sicil Kaydı” olan temsilci üyelerimiz tarafından da kullanılabilir.

MADDE 22 – “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirme Seferberliği” projesinde “Yeminli Sosyal Arabulucu”, “Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı” olmak, pilot çalışmalar döneminde katılımcıların isteğine bağlı olarak planlandı. 2025 yılı sonunda ülke düzeyinde oluşturulan 44 Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezi örnek hizmet yapıları oluşmuş oldu. 2026 yılında ve sonrasında Resmi Üst Politika Belgeleri, Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve Bakanlık Stratejik Eylem Planları, proje sürecini ve hizmet normlarının yapısını şekillendirecektir.

MADDE 23 – Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılan ve paydaş kurumlarla yürütülmekte olan “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Modeli” faaliyetleri, “sosyal politika icraatı” olup, yaygınlaşması, Devlet Kurum ve Kuruluşlarının Yönetim Sorumluluğu ile doğrudan bağlantılıdır. “Yeminli Sosyal Arabuluculuk Merkezleri” hizmet fırsatları sunmakla; kurum ve kuruluşlar ise hizmet alımlarını kendi mevzuatına göre planlamakla yükümlüdür.

MADDE 24 – Seferberlik kapsamında yürütülmekte olan sertifika programlarını “Yetkilendirilmiş Koordinatör Üniversiteler” üzerinden bitiren katılımcıların iş görmeleriyle ilgili Sicil Sistemine kayıtları ve oluşturulan yasal hizmet birimlerinde yer almaları zorunludur. Sertifika eğitimlerini veren Üniversiteler, idari ve akademik koordinasyon görevini yürüten HEGEM Vakfı, “kendi hizmet yapıları ve organizasyonları dışında” hiçbir hukuki sorumluluk taşımaz.

Sosyal Arabuluculukta Evrensel İlkeler ve Etik Kurallar

MADDE 25 – Arabuluculuk bütün dünyada bir meslek değil, özel bir beceri ve ek bir iştir. Arabuluculuk doğal, doğrudan ve rızaya dayalı adalet yöntemidir. Hiç kimse, sosyal arabuluculuk hizmetlerinden yararlanma hakkından mahrum edilemez. Önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet içeren hizmet yapı ve yöntemleri, öncelikle şiddetin daha ortaya çıkmadan önlenmesini, müzakere ve arabuluculuk kültürünün yaygınlaştırılmasını gerektirir. Yürütülen projenin temel amacı, bu gerekliliğin acilen hayata geçirilmesine katkı vermek, öncülük etmektir.

MADDE 26 – Yeminli Sosyal Arabulucu, Yeminli İnsan Hakları Danışmanı, Yeminli Şiddet Önleme Danışmanı aktörler, şu evrensel ilkelere ve etik kurallara uymakla yükümlüdürler:

- a) Tarafsızlık
- b) Bilimsellik
- c) Gizlilik
- d) İnsanilik
- e) Objektiflik
- f) Adaletlilik
- g) Toplumsallık
- h) İnsan Hakları odaklılık

(Akreditasyon sürecine girmek isteyen “Arabulucu” ve “Danışman” adayları, başvuru belgeleriyle birlikte YEMİN FORMU sunmak zorundadırlar.)

Şube/Merkez Gelirleri ve Kullanımı

MADDE 27 – Şube/Merkez gelirleri şunlardır:

- a) Şube/Merkez üzerinden verilen hizmet gelirleri.
- b) Eğitim, seminer vb. faaliyetlerden elde edilecek gelirler.
- c) Faaliyetler bağlamında yürütülen projelerden elde edilen gelirler.

Şube/Merkez gelirlerinden, tam zamanlı görevli olan Şube/Merkez Müdürüne telif hakkı ödenir. Diğer görevlilere ödeme yapılması ve ödemenin miktarları Şube Yönetim Kurulunca belirlenir. Şube eksenindeki mali işler, Vakıf gelir-gider makbuzları ve ihtiyaca göre **HEGEM Akademisi İktisadi İşletmesi** faturası ile yürütülür. **Mali işler, farklı olarak faaliyetlerle ilgili işbirliği sözleşmesi/protokolü imzalanan kuruluşlar üzerinden gerçekleştirilebilir.**

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 28 – “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi 2023-2024” faaliyetleri, HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu tarafından yönetilecek; proje saha çalışmaları, illerdeki resmi şubelerimiz ve kanuni temsilcilerimizle yürütülecektir. Vakıf/Proje Yönetim Kurulu ilgili kararlarına bağlı olarak, illerde/ilçelerde kurulacak olan hizmet yapıları/birimleri yerelde katılacak olan paydaş kurum kuruluşların birlikteliği ile şekillenecek, güçlenecektir.

MADDE 29 – Yeminli Sosyal Arabuluculuk hizmet yapı ve standartlarının kontrol ihtiyacına yönelik Vakıf Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilecek bir “Akreditasyon Üst Kurulu” oluşturulacak ve bu üst kurulca TÜRKAK ve Avrupa Kalite Teşkilatı TS EN ISO/IEC 17024 Standartlarıyla uyumlu olacak şekilde yapılanma/denetim yönergeleri hazırlanacak; uluslararası sistemlere entegrasyon süreçleri başlatılacaktır.

MADDE 30 – Sertifika Program 2026 Ücretleri:

250 ders saati süreli **İLERİ ARABULUCULUK** için: 30.000 TL

120 ders saati süreli **TEMEL SOSYAL ARABULUCULUK** için: 20.000 TL

120 ders saati süreli **İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı** için: 10.000 TL

(Kamu çalışanları ve iş birliği yapılan paydaş kurumlar için istisnalar saklıdır.)

MADDE 31 – Proje sertifika programlarıyla ilgili olarak, katılımcılar kayıt yaptırdıkları yetkili “**Koordinatör Üniversitelerin**” yasal mevzuatına tabidir. Sertifika program şartlarının ilanı; başvuruların kabulü, materyallere erişim, örnek dersler, başarı sınavları, sınav sonuç ilanları, belgelendirme ve benzeri diğer işlemler “Yetkilendirilmiş Koordinatör Üniversite” yönetiminin yetki ve sorumluluğundadır.

MADDE 32 – Yönergede hüküm bulunmayan hallerde, İlgili Mevzuata, Vakıf Resmi Senedi hükümlerine ve “Vakıf Yönetim Kurulu” kararlarına göre hareket edilir.

MADDE 33 – Yedi sahife ve otuz üç maddeden ibaret olan bu Yönerge HEGEM Vakfı Genel Başkanı tarafından yürütülür. Yürürlük tarihi: 13 03 2026

Aslı onaylıdır.

